

Kiek trunka 85 metai?

Viena iš daugelio akademiko Jono Grigo mokslo populiarinimo knygų vadinasi „Kiek trunka sekundė“. O kiek trunka 85 metai? Balandžio 10 dieną jubiliejų švęsiantis profesorius tikrai turi daug ką papasakoti apie savo 85 aktyvius, turiningus ir kupinus sėkmių bei nesėkmių metus. Mokslininko darbe, ieškant nelabai aišku ko, nelabai aišku, ar ten, kur tai yra, jei tai iš tiesų yra, kūrybinių nesėkmių būna daugiau nei sėkmių. Tačiau nesėkmės pasimiršta, o sėkmės sumuojasi. Akademiko J. Grigo mokslinėje biografijoje tų sėkmių susikaupė su kaupu. Biografija prasidėjo grybingo Marcinkonių valsčiaus Kabelių kaime ir tapo mokslinė Vilniaus universiteto Radiofizikos katedroje, kurioje jubilatas nuėjo kelią nuo asistento iki profesoriaus, šios katedros vedėjo. Katedra tapo institutu, radiofizikos terminas paseno, bet profesoriaus sukurta mokslinė mokykla išliko, užkariauja naujas mokslines aukštumas ir tampa vis matomesnė pasauliniame mokslinių aukštumų kalnyne.

Akad. J. Grigas yra feroelektrinių medžiagų ir fazinių virsmų tyrimų Lietuvoje pradininkas. Vykstant faziniam virsmui keičiasi gardelės simetrija ir dėl to keičiasi gardelės virpesių dažniai. Jaunas Radiofizikos katedros mokslininkas įžvelgė galimybę šį pasikeitimą panaudoti faziniams virsmams apibūdinti ir pradėjo šiuos žemo dažnio virpesius tirti mikrobangės spektrometrijos metodais. Bėgant metams plėtėsi tiriamų dažnių ruožas, buvo gaunami nauji rezultatai apie feroelektrinius kristalus ir keramikas, tyrimo metodų arsenalas pasipildė rentgeno spindulių fotoelektrinės spektroskopijos ir kitais metodais. Vadovaujant profesorui buvo gerai ištirtas stibio trisulfidas ir tokie jam giminingi puslaidininkiai kaip dideliu fotolaidumu pasižymintis bismuto trisulfidas, perspektyvus energijos kaupikliuose, bei daugelis kitų mokslinių požiūrių įdomių ir praktikoje pritaikomų medžiagų. Akademiko vadovaujamoje mokslininkų grupėje tirtos feroelektrinės medžiagos naudojamos pjezoelektriniuose jutikliuose ir keitikliuose, piroelektriniuose prietaisuose, feroelektriniuose atminties lustuose FeRAM (*Ferroelectric Random-Access Memory*), kurie jau gaminami pramoniniu mastu ir sėkmingai skinasi kelią į didesnę atminties lustų rinkos dalį. Už aukštojo dažnio plazminių ir segnetoelektrinių reiškinių kristaluose tyrimus prof. J. Grigui 1986 m. buvo įteikta LSSR valstybinė premija, o 1996 m. už darbą „Feroelektrikų ir jiems

**AKADEMIKUI
JONUI GRIGUI –
85**

giminingų kristalų mikrobanginė dielektrinė spektroskopija“ jam skirta Lietuvos mokslo premija.

Profesorius J. Grigas buvo vienas pirmųjų Lietuvos fizikų, tiesusių kelius iš uždaros sovietinės bendruomenės į platų tarptautinį bendradarbiavimą. Jis dirbo Japonijos, Indijos, JAV ir daugelyje Europos universitetų, o ten sukaupė patirtį taikė Lietuvoje.

Akademikas J. Grigas yra vienas produktyviausių mokslo populiarintojų Lietuvoje. Išleistos net penkios jo mokslo populiarinimo knygos: „Kiek trunka sekundė. Šiuolaikinis pasaulis mokslininko akimis“ (2011), „Kokiame pasaulyje gyvename. Mokslininko akimis“ (2012), „Pažinimo keliais: prieš laiko rodyklę pažvelgus“ (2013), „Ateitis jau atėjo“ (2015), „Pažinimo šaknys ir vaisiai“ (2021). Jo straipsnius bei pasisakymus žiniasklaidoje sunku būtų ir suskaičiuoti. Akademikas dažnai turi ir nevengia pareikšti nestandartinių minčių ir interpretacijų, ypač aktyviai ragina atkreipti dėmesį į telekomunikacijų sistemose naudojamų aukšto dažnio elektromagnetinių bangų galimai keliamas grėsmes. Neretai tos idėjos būna prieštaringos, gal ne visada teisingos, tačiau jos skatina neprisirišti prie nusistovėjusių mokslinių tiesų, daugelio mokslininkų priimtų nuostatų, verčia pasidomėti tuo, kas atrodo, bet gal ir nėra savaime suprantama.

Linkime akademikui stiprios sveikatos, atsinaujinančios energijos ir neblėstančio žingeidumo.

Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys
Gintautas Tamulaitis

**AKADEMIKUI
JONUI GRIGUI –
85**